

Näin kompostoit

PIRKANMAAN
JÄTEHUOLTO

Kompostoinnin pikaopas

1. Biojätteen kompostointiin tarvitset kompostorin. Jälkikypsytä biojäte aumassa tai kehikossa (s. 3, 7)

2. Puutarhajätteelle riittää auma tai kehikko. (s. 8)

3. Komposti toimii, kun lisäät jokaisella kerralla reilusti seosainetta. (s. 5-6)

4. Ongelmatapauksissa auttaa useimmiten talikko tai kastelukannu. (s. 10-11)

5. Valmista tuli!

Mitä voi kompostoida?

Kiinteistöllä voi kompostoida puutarhassa ja keittiössä syntyviä biojätteitä. Keittiössä syntyvä biojäte täytyy kompostoida jätehuoltomääräysten mukaisessa kompostorissa (s. 4).

Muista tehdä kompostointi-ilmoitus, jos kompostoit keittiössä syntyvää biojätettä, eikä kiinteistölläsi ole jätehuollolta tilattua biojäteastiaa. Ilmoitusvelvollisuus koskee kaikkia kiinteistöjä Pirkanmaalla, myös vapaa-ajan asuntoja.

Ilmoitusvelvollisuus perustuu jätelakiin. Ilmoitusten avulla pyritään seuraamaan kierrätyksen toteutumista ja varmistamaan, ettei puutteellisesta kompostoinnista aiheudu esimerkiksi rottaongelmia.

Voit tehdä ilmoituksen ja lukea siitä lisää Tampereen kaupungin sivuilla www.tampere.fi/jatehuoltolautakunta.

Puutarhajätettä syntyy yleensä niin paljon, ettei kaikkea voi kompostoida biojätteiden kanssa samassa kompostorissa. Puutarhajätteet voi kompostoida kasassa, aumassa tai kehikossa. Puutarhajätteiden kompostointiin ei tarvita erillistä lupaa, eikä siitä tarvitse tehdä kompostointi-ilmoitusta. Komposti on sijoitettava, rakennettava ja hoidettava niin, etteivät haittaeläimet pääse siihen, eikä siitä aiheudu haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Biojätettä ovat

Puutarhasta:

- lehdet
- haravointijätteet
- omenat
- naatit ja ruohot

Keittiöstä:

- ruuantähteet
- pilaantuneet elintarvikkeet
- perkuujätteet ja kuoret
- kahvinporot ja teepussit
- talouspaperit ja lautasliinat

Mitä kompostoinnissa tapahtuu?

Kompostoinnissa pyritään luomaan mahdollisimman hyvät olosuhteet pieneliöille, jotka hajottavat eloperäistä ainetta.

Jätteessä itsessään on hajotustyötä tekeviä bakteereja, sieniä ja sädesieniä. Lisäksi hajotustyössä on mukana lieroja ja runsas joukko mitä erilaisempia pieneliöitä.

Lahoamisessa muodostuu vesihöyryä, hiilidioksidia, ravinteita, lämpöenergiaa ja maan viljavuudelle tärkeää humusta.

Toiminnallaan pieneliöt tuottavat kompostiin lämpöä, jolla on vaikutusta jätteen hajoamisnopeuteen. Korkeissa lämpötiloissa jätteen hajoaminen on nopeaa ja matalissa lämpötiloissa hitaampaa.

Komposti lämpiää kuumaksi

Alkuvaiheessa kompostin bakteerit ja sädesienet käyttävät ravintonaan jätteen sisältämiä sokereita ja valkuaisaineita. Tässä vaiheessa komposti muuttuu happamaksi ja sen pH-arvo laskee. Jatkossa happamuus tasaantuu ja valmiin kompostin pH-arvo on lähellä neutraalia (pH 7).

Hajoamisen päästyä vauhtiin massa lämpenee ja kompostin lämpötila kohoaa nopeasti. Kuumassa kompostissa ensimmäisen vaiheen hajottajat väistyvät ja tilalle tulevat kuumien olosuhteiden bakteerit ja sädesienet. Ne käyttävät ravinnokseen helposti hajoavia ravintoaineita. Kuumavaihe kestää muutamasta päivästä enintään muutamiin viikkoihin.

Millainen on hyvä kompostori?

Kompostori on säiliö, jonka sisällä kompostoidaan biojätettä. Jos kompostoit biojätettä, pitää kompostorin olla jätehuoltomääräysten mukainen.

- suljettu, tukevarakenteinen ja hyvin ilmastoitu
- rottien ja muiden haittaeläinten pääsy on estetty (kompostorissa ei saa olla yli 7 mm rakoja)
- riittävän kokoinen biojätteen määrään ja kompostoitumisen vaatimaan aikaan nähden (esimerkiksi yhden perheen biojätteitä varten tarvitaan 150–400 litran kompostori)

Lisäksi tarvitset seosainetta, seosaineelle säiliön ja annostelukauhan, sekä työvälineet (talikko, lapio, kottikärryt) sekoittelua ja tyhjennystä varten. Jos haluat kompostoida talvella, sen mahdollistaa kompostorin riittävä lämpöeristys.

Seosaine kuohkeuttaa kompostin

Tehokkaan kompostoitumisen perusvaatimukset ovat hapen ja ravinteiden riittävä saanti sekä sopiva kosteus ja lämpö.

Kompostointi aloitetaan laittamalla kompostorin tai auman pohjalle noin 10 cm:n kerros karkeaa seosainetta. Seosainetta lisätään myös aina, kun biojätettä laitetaan kompostoriin.

Seosainetta lisätään vähintään puolet biojätteen määrästä, eli biojäte peitetään hyvin seosaineella. Riittävä määrä seosainetta parantaa kompostin ilmavuutta ja sitoo vapautuvaa typpeä. Seosaineella ehkäistään hajua ja kärpäsiä ja varmistetaan pieneliöiden hapen saanti.

Seosaineena voi käyttää haravointijätettä, risuhaketta, kutterinlastua, turvetta, puunkuoriketta, silputtua olkea tai vanhan kompostin karkeat osat. Puutarha- ja rautakaupoissa myydään erityyppisiä seosaineita.

Puiden lehdet eivät sovellu yksinään seosaineeksi, koska lehdet painuvat ”levyksi”, joka estää ilmankierron kompostissa.

Happi, ravinteet ja kosteus kuntoon

Pieneliöt tarvitsevat happea elääkseen. Liian märässä kompostissa happi loppuu, koska vesi syrjäyttää hapen. Tiivis komposti vettyy helpommin kuin ilma-va komposti. Komposti pysyy ilmavana, jos käyttää karkeaa seosainesta ja sekoittaa kompostia tarvittaessa.

Pieneliöt tarvitsevat toimiakseen myös ravinteita. Typpi on tärkeä rakennusaine ja hiili energianlähde. Hiiltä ja typpeä pitää olla kompostissa sopivassa suhteessa.

Jos typpeä on liian vähän, komposti ei toimi tehokkaasti. Typpeä on esimerkiksi tuoreissa kasvinosissa, ruohossa sekä vihannesten naateissa. Myös kanankakkarakkeissa ja nokkosessa on paljon typpeä. Jos kompostissa on liikaa typpeä, se haisee ammoniakilta. Biojätekomposteissa on usein liikaa typpeä, jolloin hiilipitoisen aineen määrää tulee lisätä. Hiiltä on seosaineissa.

Kompostin tulee olla sopivan kostea. Liian kuivassa pieneliöiden toiminta lakkaa, mutta käynnistyy kosteassa uudelleen. Puutarhajätekomposti on usein liian kuiva, joten sitä kastellaan tarvittaessa.

Biojätekompostin ongelmana on usein tiivistyvät jätteet, jotka ovat liian kosteita. Kosteustasapainon saa sopivaksi lisäämällä kompostiin karkeaa ja kosteutta imevää seosainetta.

Kypsyttä kompostia

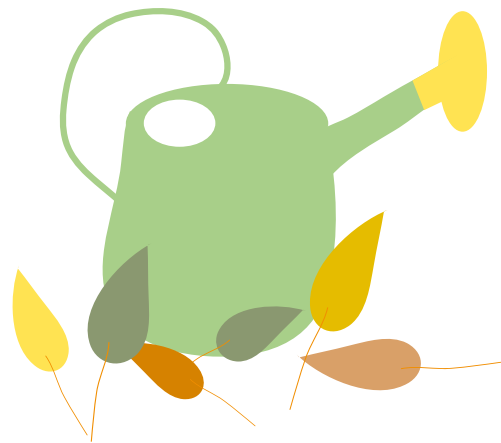
Puolikypsä komposti saattaa olla kasveille haitallista, mutta aktiivikompostia voi käyttää varovasti katteena pensaiden ja puiden juurille. Biojätekomposti voidaan jälkikompostoida puutarhajätekompostiin sekoitettuna. Typpipitoinen biojätekomposti nopeuttaa puutarhajätteen kompostoitumista.

Komposti saa kypsyä kasassa tarpeen mukaan, esimerkiksi kevästä seuraavan vuoden kevääseen.

Kompostimullan käyttö tehostaa maan pieneliöstön toimintaa ja näin kasvit pystyvät hyödyntämään maassa olevia ravinteita. Kompostimulta vaikuttaa maassa pitkään, joten voit käyttää sitä monivuotisten istutusten lannoitteeksi.

Puutarhajätteen kompostointi

Puutarhajätteen kompostointi aumassa

Puutarhajätteet, kuten lehdet, haravointijäte, naatit, risut ja leikkuujäte on helppo kompostoida eristämättömässä kompostorissa, kehikossa tai aumassa. Kuivata monivuotiset juurineen kitketyt rikkaruohot auringonpaisteessa ennen kompostiin laittamista. Älä laita kompostoriin vieraslajeiksi luokiteltujen kasvien lisääntymiskykyisiä osia eli siemeniä, juurakoita tai kukintoja. Lisää tietoa vieraslajeista löydät osoitteesta www.vieraslajit.fi.

Rakenna komposti kerroksittain

Laita puutarhajättekompustin pohjalle haketta, kuoriketta tai pieniä risuja turvaamaan kompostin ilmansaantia.

Ilmakiertoa voit tehostaa laittamalla pohjalle salaojaputket. Kasaa komposti kerroksittain, vuorotellen typpipitoisia ja karkeita hiilipitoisia jätteitä.

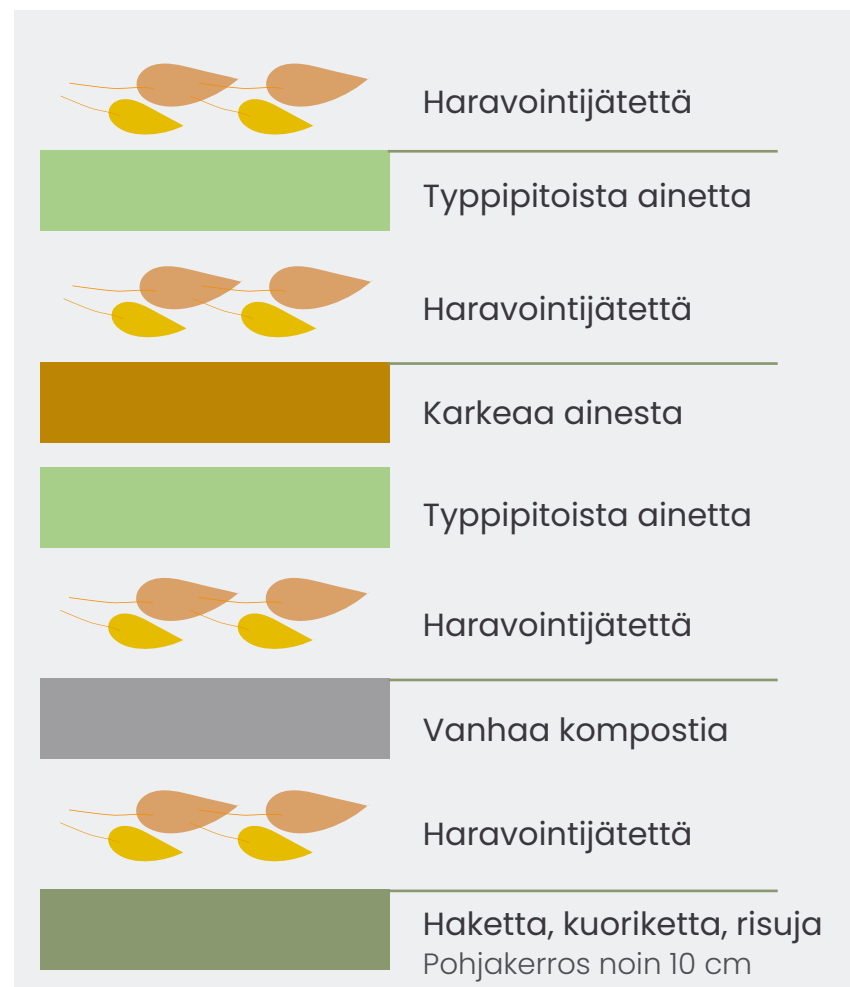
Puolikypsä biojättekompusti on hyvä lisä, sillä se edistää kompostin toimintaa. Kastele kompostia, sillä pieneliöstö tarvitsee toimiakseen riittävästi vettä. Lopuksi voit peittää kasan kutterilas- tuilla, heinäsilpulla, oljilla tai puiden lehdillä.

Kosteustasapainon seuraamista varten voit istuttaa keväällä kurpitsan kasan päälle. Nuupahtanut kurpitsa kertoo kastelun tarpeesta. Komposti tarvitsee toiminta-aikanaan tilavuudestaan neljänneksen vettä, eli kuutio kompostia tarvitsee 250 litraa vettä.

Puutarhajätekomposti

Poistoilma

Missä vika?

Mitä tehdä, jos kompostoinnissa on ongelmia?

Perushoidon lisäksi erityistoimenpiteitä tarvitaan vain, jos olosuhteet ovat muuttuneet lahoamiselle epäedullisiksi: komposti on kuiva, komposti haisee, siinä on kärpäsen toukkia tms.

Talvella komposti voi jäättyä

Talvella komposti jäätyy, jos pieneliöiden tuottama lämpö ei riitä. Tämä voi johtua esimerkiksi seuraavista syistä:

- riittämätön lämmöneristys
- liian vähän ravinnepitoista jätettä
- kompostimassaa on liian vähän ja kylmä ilmatila jäähdyyttää kompostia
- kompostia on jäähdyytetty pöyhimällä.

Jäätyminen ei ole haitallista kompostille. Se vain pysäyttää pieneliöiden toiminnan. Biojätettä voi laittaa jäätyneeseenkin kompostoriin, jos se sinne mahtuu. Seosainetta lisätään tavalliseen tapaan.

Näin estät jäätymisen

Älä aukaise kompostoria turhaan. Vältä pöyhimistä ja kompostorin tyhjentämistä talviaikaan.

Täytä kompostoria säännöllisesti.

Laita biojätteet ja seosaine kompostoriin **huoneenlämpöisenä**. Säilytä seosaine mahdollisuuksien mukaan lämpimässä.

Säädä ilmastointiaukkoja pienemmälle. Kuitenkin niin, että kompostorissa happi kiertää.

Kasaa kompostorin ympärille lunta lisäeristeeksi.

Laita kompostorin sisälle kompostimassan päälle **lisäeristelevy ja kuumavesikanisteri** lämpöpatteriksi.

Komposti ei lämpene ja haisee mädäntyneelle.

Komposti on kuuma ja haisee ammoniakilta.

Komposti ei lämpene eikä haise.

Kompostissa on kärpäsiä.

Kompostissa on muurahaisia.

Kompostissa on hometta ja sieniä.

Vianetsintäkaavio

Komposti on liian märkä tai tiivis. Sekoita kompostia huolellisesti ja lisää karkeaa seosainetta.

Ensiapuna lisää kompostin pinnalle hapanta seosainetta (esim. lannoittamattonta turvetta tai kuoriketta). Älä pöyhi kompostia liian usein.

Varmista kompostin riittävä kosteus. Kuivaa kompostia kastellaan reilusti lämpimällä vedellä. Jos kompostissa on riittävästi kosteutta, lisää tyypeä.

Käännä kompostin pintaosia syvemmälle kompostiin, sillä kärpästen toukat kuolevat yli 42 asteen lämpötilassa. Jos komposti haisee, sekoita ja lisää reilusti seosainetta. Huuhtelee kompostin kansi ja sisäseinät kuumalla vedellä. Tarvittaessa käytä pyretriiniä tai kärpäsbakteerivalmistetta.

Varmista kompostin riittävä kosteus ja sekoita kompostia.

Ei syytä huoleen, sillä molemmat kuuluvat kompostin hajottajiin.

www.pjhoy.fi

